

۱۴۰۹-۷۳

۹۵،۲،۵

بسم الله الرحمن الرحيم
بیت دخواست اعلام وصول

رهیافت و فرآیندهای دیپلماسی دفاعی در راهبرد امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

ابراهیم تقی

استاد دانشکده تهران

و

زهرا پوستین چی

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی - واحد رودهن

ناشر:

مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی

سرشناسه	متقی، ابراهیم، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآورنده	رهیافت و فرآیندهای دیپلماتی دفاعی در راهبرد امنیت ملی ج.ا.ایران / ابراهیم متقی -
مشخصات نشر	تهران: مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۴۲۳ ص.: جدول، نمودار
شابک	978-600-95807-0-5
فروست	راهبرد: ۱
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	امنیت ملی -- ایران
موضوع	دفاع ملی -- ایران
موضوع	روابط بین‌الملل
موضوع	سیاست نظامی
موضوع	ایران -- سیاست و حکومت -- ۱۳۵۸ -
موضوع	ایران -- روابط خارجی
شناسه افزوده	مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی
رده‌بندی کنگره	۹۴ - ۹۳ - ۵۳ UA۸
رده‌بندی دیویی	۳۰ - ۳۳ - ۲۰
شماره کتاب‌شناسی ملی	۴۰ - ۲۷

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. کپی غیر مجاز از متن کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، فایل‌های pdf و لوح فشرده و بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب‌ها، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود. نقل مطالب با ذکر منبع مجاز است.

«مسئولیت صحیح مطالب کتاب یا نویسنده است»

نام کتاب: رهیافت و فرآیندهای دیپلماتی دفاعی در راهبرد امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

تألیف: ابراهیم متقی و زهره پوستین‌چی

ویراستار ادبی: اکرم حاتم‌زاده و مرزبان

ناشر: مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵

صفحه‌آرایی: مجتبی امینی

طراح جلد: دانیال صدیقی

شابک: 978-600-95807-0-5

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: مرکز چاپ و خدمات فرهنگی مطهر

قیمت: ۱۸۰/۰۰۰ ریال

نشانی ناشر: تهران، خیابان شهید مطهری، خیابان قائم مقام فراهانی، جنب خیابان شهدا، شماره ۱۸۲

تلفن: ۸۸۷۲۸۹۵۸-۹ صندوق پستی: ۶۳۱۵ - ۱۵۸۷۵ رایانامه: infop@mtrd.ir

سخن ناشر

رشد و پیشرفت علمی کشور طی دهه‌های اخیر که همراه با جهش قابل توجهی بوده، مدیون دانشمندان و دانش پژوهانی است که در عرصه‌های مختلف علمی به تلاش جهادگونه پرداختند. اینها ادامه‌دهندگان راه شهدای گرانقدری هستند که در دفاع از اسلام، انقلاب اسلامی و کشور اسلامی به خصوص در ۸ سال دفاع مقدس، جان خویش را نثار کردند. امروز جمهوری اسلامی ایران و ملت ایران مفتخر به چنین جهادگرانی است که در عرصه‌های مختلف، موجب سرافرازی ملت ایران و پایه‌گذار دستیابی به تمدن نوین اسلامی شده‌اند.

منطقه و جهان در شرایط پیچیده کنونی تغییرات گسترده‌ای را در رویکردها، ساختارها، فرآیندها و تهدیدها شاهد است. بر این مبنا کشورها و ملت‌هایی که حفظ استقلال و ارزش‌های دینی و ملی خود مصمم باشند، نیازمند اتخاذ راهبردهای صحیح و هوشمندانه و به‌کارگیری علوم راهبردی می‌باشند. در این میان رسالت مراکز تحقیقات و مطالعات راهبردی در مشاوره و یاری رساندن به حاکمان، سیاست‌گذاران و مدیران برای شناخت عمیق‌تر از مؤلفه‌های اثرگذار بر قدرت ملی و سرنوشت کشورها و مشارکت در تصمیم‌سازی مضاعف می‌گردد.

مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی با رسالت پاسخ‌گویی به نیازهای راهبردی حوزه دفاع و امنیت طی نزدیک به سه دهه، تلاش خود را معطوف به تولید علم در این حوزه‌ها و حل مسائل کلان و راهبردی از طریق فعالیت‌های پژوهشی نموده و نتایج آن را در اختیار مدیران و کارشناسان دفاع و امنیت کشور قرار داده است. اکنون قصد بر این است تا با انتشار نتایج پژوهش‌ها و همچنین آثار پژوهشگران و مؤلفان حوزه‌های راهبردی که در قالب کتاب صورت می‌گیرد، دایره مخاطبین خود را توسعه داده و محصولات علمی - پژوهشی در حوزه راهبردی را در اختیار علاقه‌مندان و پژوهشگران

قرار دهد تا هم‌راستا با نقشه جامع علمی کشور و همچنین در راستای تحقق الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، رسالت خود را در جنبش نرم‌افزاری و تولید علم به انجام رساند.

دیپلماسی دفاعی از علوم نوین بین رشته‌ای در حوزه دفاع و سیاست خارجی است که طی سال‌های اخیر در بین پژوهشگران و سیاستگذاران این حوزه‌ها مورد توجه خاصی بوده است. جناب آقای دکتر/پروفسور/استاد دانشگاه تهران از جمله پژوهشگرانی است که به این موضوع پرداخته و در کتاب حاضر مؤلفه‌های دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران را تبیین نموده است. موضوعی که همچنان نیازمند تبیین و انجام پژوهش‌های بیشتری است تا بتواند به‌عنوان گفتمان مؤثر در راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران جایگاه خود را در سیاست دفاعی و خارجی به‌طور کامل بازتاب و ترسیم دهد.

مرکز تحقیقات راهبردی، همکاری و تعامل تمامی پژوهشگران و علاقه‌مندان و نهادهای فعال در حوزه دانش‌های راهبردی، نظامی و امنیتی استقبال می‌نماید.

مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی

فروردین ۱۳۹۵

فهرست مطالب

سخن نخستین	۱۵
مقدمه	۱۹
فصل اول: تحول مفاهیم و ادبیات دیپلماسی دفاعی در ایران و سیاست بین‌الملل	۲۵
۱. نشانه‌های دیپلماسی دفاعی در سیاست راهبردی ایران	۲۷
۲. تاریخچه گرایند تحول مفهومی و کارکردی دیپلماسی دفاعی ایران	۲۹
۱- نقش دیپلماسی دفاعی در مشروعیت راهبردی ایران	۳۱
۲-۲ دیپلماسی دفاعی به مثابه قدرت نرم بازدارنده	۳۳
۳. ضرورت‌های ساخت دیپلماسی دفاعی در سیاست راهبردی ایران	۳۴
۴. دیپلماسی دفاعی در اندیشه راهبردی ایران	۳۵
۱-۴. راهبرد متوازن در دیپلماسی دفاعی ایران	۳۶
۲-۴. راهبرد چندجانبه در دیپلماسی دفاعی ایران	۳۷
۳-۴. نگرش ساختاری در ادبیات دیپلماسی دفاعی	۳۸
۵. نشانه‌های مفهومی دیپلماسی دفاعی بویا	۴۰
۱-۵. مفهوم دیپلماسی دفاعی در ادبیات راهبردی	۴۱
۲-۵. تبیین مفهوم راهبرد در دیپلماسی دفاعی	۴۵
۳-۵. تبیین مفهوم دیپلماسی دفاعی در ادبیات راهبردی	۴۶
۴-۵. تبیین مفهوم چندجانبه‌گرایی در دیپلماسی دفاعی	۴۸
۵-۵. تبیین مفهوم تعامل سازنده در دیپلماسی دفاعی	۴۹
۵-۶. تبیین مفهوم تنش‌زدایی در دیپلماسی دفاعی	۵۰
۶. عناصر و عوامل تشکیل دهنده دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۵۱
۱-۶. نقش بودجه نظامی در فرایند دیپلماسی دفاعی	۵۲
۲-۶. نقش نیروی انسانی در دیپلماسی دفاعی	۵۵
۳-۶. نقش فناوری در دیپلماسی دفاعی	۶۰
۴-۶. نقش ایده‌ها و پیام‌های راهبردی در دیپلماسی دفاعی	۶۳
۷. نشانه‌ها و شاخص‌های دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۶۹
۱-۷. تناسب دیپلماسی دفاعی با تهدیدات امنیتی	۷۰

۷۱	۲-۷. اثربخشی و هدف‌یابی دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل
۷۴	۸. فرایند تحول مفهومی دیپلماسی دفاعی
۷۹	فصل دوم: نشانه‌های کارکردی دیپلماسی دفاعی در ایران و سیاست بین‌الملل
۸۰	۱. شرایط تحقق دیپلماسی دفاعی
۸۳	۲. فرایند تحول کارکردی دیپلماسی دفاعی
۸۴	۲-۱. دیپلماسی دفاعی در دوران جنگ سرد
۸۵	۲-۲. دیپلماسی دفاعی احیا شده در دوران پس از جنگ سرد
۸۷	۲-۳. عناصر و فرایند دیپلماسی دفاعی در عصر فراجنگ سرد
۸۸	۳. کارکرد دیپلماسی دفاعی در فرایند سیاست خارجی
۸۹	۴. کارکرد دیپلماسی دفاعی در سیاست دفاعی
۸۹	۴-۱. قدرت محوری در دیپلماسی دفاعی
۹۰	۴-۲. زمینه‌های دیپلماسی دفاعی
۹۰	۴-۳. نقش هماهنگ‌کننده دیپلماسی دفاعی
۹۱	۴-۴. نقش تعاملی بازگشت در دیپلماسی دفاعی
۹۲	۵. کارکرد دیپلماسی دفاعی در حوزه خلع سلاح و کنترل تسلیحات
۹۳	۶. کارکرد دیپلماسی دفاعی در بازداشت راهبردی
۹۴	۶-۱. کارکرد دیپلماسی دفاعی در سطح راهبردی
۹۴	۶-۲. کارکرد دیپلماسی دفاعی در سطح منطقه‌ای
۹۴	۶-۳. کارکرد دیپلماسی دفاعی در سطح عملیاتی
۹۵	۷. کارکرد دیپلماسی دفاعی در روند قدرت افکنی
۹۶	۷-۱. قدرت‌افزایی دیپلماسی دفاعی از طریق قدرت نرم راهبردی
۹۷	۷-۲. نقش دیپلماسی دفاعی در فرایند انتقال فناوری و صنایع راهبردی
۹۸	۷-۳. نقش دیپلماسی دفاعی در فرایند مهندسی محیط امنیتی
۹۹	۷-۴. نقش دیپلماسی دفاعی در برابر ائتلاف‌های امنیتی
۱۰۱	فصل سوم: سطوح و اهداف کارکردی دیپلماسی دفاعی
۱۰۲	۱. سطوح کارکردی دیپلماسی دفاعی
۱۰۵	۲. سطوح مفهومی و تحلیلی دیپلماسی دفاعی
۱۰۵	۲-۱. همکاری‌های دفاعی متقابل و سازماندهی پیمان‌های دفاعی
۱۰۸	۲-۲. همکاری‌های دفاعی چندجانبه منطقه‌ای

۲-۳. همکاری‌های دفاعی چندجانبه فرامنطقه‌ای	۱۰۹
۳. اهداف کارکردی دیپلماسی دفاعی	۱۱۰
۱-۳. تهدیدزدایی و کنترل بازیگران تهدیدکننده	۱۱۰
۴. اهداف سازمانی دیپلماسی دفاعی	۱۱۲
۱-۴. نمادنام (پرند) سازی (نشان و علامت راهبردی) در دیپلماسی دفاعی	۱۱۳
۲-۴. اجرای برنامه مبادله‌های فرهنگی و آموزشی	۱۱۵
۳-۴. گفت‌وگوهای دیپلماسی دفاعی در راستای ائتلاف. تعامل و گفت‌وگو	۱۱۶
۴-۴. تدوین و پخش رسانه‌ای در دیپلماسی دفاعی	۱۱۷
۵. اهداف فنی دیپلماسی دفاعی	۱۱۹
۱-۵. تولید قدرت نرم در سیاست دفاعی	۱۱۹
۲-۵. بازتولید رمایه‌های دیپلماسی دفاعی	۱۲۱
۳-۵. اعتباریابی در فرایند پیدایی دیپلماسی دفاعی ایران	۱۲۲
۴-۵. تعامل‌گرایی در فرایند دیپلماسی دفاعی ایران	۱۲۳
۵-۵. نقش راهبرد نهضتی در فرایند دیپلماسی دفاعی ایران	۱۲۶
۶. نقش دیپلماسی دفاعی در مقابله با فرایند جنگ نرم	۱۲۷
۷. اهداف اجرایی دیپلماسی دفاعی	۱۳۱
۱-۷. فعال‌سازی کارگزاران اجرایی دیپلماسی دفاعی	۱۳۱
۲-۷. متنوع‌سازی بازیگران عرصه دیپلماسی دفاعی	۱۳۲
فصل چهارم: کارکرد دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۳۵
۱. فرایند اجرای دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۳۷
۲. قاعده‌مندسازی کاربرد قدرت در سیاست بین‌الملل	۱۴۱
۳. گفت‌وگوهای دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۴۵
۴. کارکرد دیپلماسی دفاعی ایران در سیاست بین‌الملل	۱۴۷
۵. کنش قاعده‌گرای دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۵۰
۶. کنش تعامل‌گرای دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۵۱
۷. کنش رقابت‌گرای دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۵۳
۸. کنش مخاطب‌گرای دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۵۴
۹. کنش نهادگرای دیپلماسی دفاعی در سیاست بین‌الملل	۱۵۵
۱۰. کاربرد دیپلماسی دفاعی و نهادگرایی امنیتی پس از جنگ سرد	۱۶۰

فصل پنجم: ارزیابی نشانه‌ها و فرایند دیپلماسی دفاعی قدرت‌های بزرگ ۱۶۷

۱. منطق دیپلماسی دفاعی قدرت‌های بزرگ ۱۶۸
۲. نشانه‌های راهبردی و کاربردی دیپلماسی دفاعی آمریکا ۱۷۰
 - ۱-۲. تاریخچه فعال‌سازی دیپلماسی دفاعی در ساختار راهبردی آمریکا ۱۷۴
 - ۲-۲. متنوع‌سازی دیپلماسی دفاعی آمریکا در اولین دهه بعد از جنگ سرد ۱۷۶
 - ۳-۲. دیپلماسی دفاعی آمریکا بعد از ۱۱ سپتامبر ۱۷۸
۳. نشانه‌های راهبردی و کاربردی دیپلماسی دفاعی انگلستان ۱۸۰
 - ۱-۳. همکاری‌های آتلانتیکی - فراتلانتیکی در دیپلماسی دفاعی انگلیس ۱۸۸
 - ۲-۳. دیپلماسی دفاعی انگلستان در سازمان مشارکت برای صلح ۱۸۸
 - ۳-۳. کارکرد دیپلماسی دفاعی انگلستان ۱۸۹
 - ۴-۳. کنترل تسلیحات در دیپلماسی دفاعی انگلیس ۱۹۰
 - ۵-۳. نقش دیپلماسی دفاعی انگلستان در برنامه توسعه راهبردی ۱۹۱
۴. نشانه‌های راهبردی و کاربردی دیپلماسی دفاعی اتحادیه اروپا ۱۹۱
 - ۱-۴. فعالیت‌های اجرایی دیپلماسی دفاعی اتحادیه اروپا در دهه ۱۹۹۰ ۱۹۳
 - ۲-۴. گسترش ارتباط‌های متقابل با اعضای اتحادیه اروپا با کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای ۱۹۴
 - ۳-۴. دموکراتیک‌سازی راهبردهای دیپلماسی دفاعی اتحادیه اروپا ۱۹۴
 - ۴-۴. گسترش توانایی اقدام متقابل در راهبرد دفاعی اتحادیه اروپا ۱۹۵
 - ۵-۴. کنترل تسلیحات و بازدارندگی موسع راهبردی ۱۹۶
۵. ارزیابی دیپلماسی دفاعی قدرت‌های بزرگ با رویکرد ارزیابی ۱۹۷

فصل ششم: ارزیابی نشانه‌ها و فرایند دیپلماسی دفاعی کشورهای منطقه ۲۰۳

۱. نقش دیپلماسی دفاعی کشورهای منطقه‌ای در کنترل بحران‌های محیط ۲۰۵
 - ۱-۱. نقش دیپلماسی دفاعی در کنترل مناقشه‌های منطقه‌ای ۲۰۷
 - ۲-۱. نقش دیپلماسی دفاعی در اقماع راهبردی بازیگران منطقه‌ای ۲۰۸
 - ۳-۱. نقش دیپلماسی دفاعی در تولید ادراک امنیتی و تصویرسازی راهبردی ۲۰۹
 - ۴-۱. نقش دیپلماسی دفاعی در تعامل دیپلماتیک بازیگران منطقه‌ای ۲۱۲
۲. نقش دیپلماسی دفاعی در پیوند سطوح راهبردی و راهکنشی امنیت منطقه‌ای ۲۱۶
 - ۱-۲. کاربرد دیپلماسی دفاعی در کنترل شدت و گستره جنگ ۲۱۷
 - ۲-۲. کاربرد دیپلماسی دفاعی در فرایند مدیریت بحران ۲۱۹
 - ۳-۲. کاربرد دیپلماسی دفاعی در مشروعیت بخشی کنش راهبردی ۲۲۱

۲۲۲	۴-۲. کاربرد دیپلماسی دفاعی در حقانیت راهبردی و تعامل گفتمانی
۲۲۴	۳. نقش دیپلماسی دفاعی در کنترل مؤلفه‌های ژئوپلیتیک منطقه‌ای
۲۲۶	۴. نشانه‌های دیپلماسی دفاعی ترکیه
۲۳۰	۵. نشانه‌های دیپلماسی دفاعی مصر
۲۳۵	۱-۵. سطوح دیپلماسی دفاعی مصر
۲۳۶	۲-۵. دیپلماسی دفاعی مصر در سطح منطقه‌ای
۲۳۷	۳-۵. دیپلماسی دفاعی مصر در سطح بین‌المللی
۲۳۷	۴-۵. دیپلماسی دفاعی مصر در ارتباط با ایران
۲۳۸	۵-۵. دیپلماسی دفاعی مصر در روند تحول‌های غرب آسیا
۲۳۹	۶-۵. نقش ایدئولوژیک اخوان المسلمین در گسترش اسلام سیاسی دموکراتیک
۲۴۱	۷-۵. کودتا علیه اخوان المسلمین و تأثیر آن بر کاهش نقش دیپلماسی دفاعی مصر
۲۴۳	۸-۵. توازن منطقه‌ای در دیپلماسی دفاعی مصر
۲۴۶	۹-۵. جهت‌گیری دیپلماسی دفاعی مصر در دوران محمد مرسی
۲۴۹	۶. نشانه‌های دیپلماسی دفاعی قطر در محاسبات امنیتی غرب آسیا
۲۵۰	۱-۶. بهره‌گیری از الگوی الحاق در برابر تهدیدکننده
۲۵۱	۲-۶. نشانه‌های سیاست الحاق قطر در ائتلاف آمریکا محور
۲۵۵	۳-۶. مدل همکاری قطر در نظام امنیتی آمریکا
۲۵۶	۷. دیپلماسی دفاعی عربستان در غرب آسیا
۲۵۹	۱-۷. راهبرد امنیتی و ژئوپلیتیکی عربستان در غرب آسیا و خلیج فارس
۲۶۱	۲-۷. دیپلماسی دفاعی عربستان در مقابله با راهبرد هویتی - ژئوپلیتیکی ایران
۲۶۲	۳-۷. جایگاه بایستی عربستان در راهبرد امنیت منطقه‌ای آمریکا و جهان غرب
۲۶۳	۴-۷. دیپلماسی دفاعی عربستان در جهت مقابله با انقلاب ایران و شیعیان انقلابی جهان عرب
۲۶۸	۸. دیپلماسی دفاعی در سند راهبردی جمهوری اسلامی ایران
۲۶۹	۱-۸. ارزیابی مفهومی و الگویی دیپلماسی دفاعی در سند راهبردی دیپلماسی دفاعی ایران
۲۷۱	۲-۸. ارزیابی کارکردی سند راهبردی دیپلماسی دفاعی ایران
۲۷۳	فصل هفتم: جهت‌گیری دیپلماسی دفاعی در سیاست امنیتی ایران
۲۷۵	۱. رابطه دیپلماسی دفاعی و فرهنگ راهبردی جمهوری اسلامی ایران
۲۷۶	۲. نقش دیپلماسی دفاعی در قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران
۲۷۹	۳. نقش دیپلماسی دفاعی در راهبرد امنیتی جمهوری اسلامی ایران
۲۸۳	۴. نقش دیپلماسی دفاعی در کنش راهبردی ایران

فصل هشتم: نشانه‌ها و ضرورت‌های دیپلماسی دفاعی در نگرش مقام‌های راهبردی ایران..... ۲۸۷

۱. ژئوپلیتیک تهدید و شرایط عدم اطمینان در ادراک دیپلماسی دفاعی ایران..... ۲۹۰
۲. تعامل راهبردی دیپلماسی دفاعی ایران در شرایط عدم اطمینان..... ۲۹۲
۳. اعتمادسازی دیپلماسی دفاعی ایران در بحران‌های منطقه‌ای..... ۲۹۳
۴. معمای پاسخگویی دیپلماسی دفاعی در ادراک مقام‌های راهبردی ایران..... ۲۹۶
- ۴-۱. غلبه بر ترس و تهدید در دیپلماسی دفاعی..... ۲۹۷
- ۴-۲. غلبه بر انگاره معمای امنیت در دیپلماسی دفاعی..... ۲۹۸
۵. آزرین گزینه‌های راهبردی در دیپلماسی دفاعی..... ۳۰۰
- ۵-۱. ارزیابی مخاطرات تهدید و نیروهای تهدیدکننده در دیپلماسی دفاعی..... ۳۰۱
- ۵-۲. تبیین انگیزه‌های پدافندی بازیگران منطقه‌ای در دیپلماسی دفاعی..... ۳۰۲
۶. نقش کارگران اجرایی در مدیریت دیپلماسی دفاعی..... ۳۰۴
۷. راهبرد نظارت کارگران اجرایی وزارت دفاع در دیپلماسی دفاعی..... ۳۰۷
۸. پیامد راهبرد نظارت و ارتقاء دفاع در دیپلماسی دفاعی..... ۳۰۸
۹. ظرفیت‌سازی در ساختار ادراک دیپلماسی دفاعی ایران..... ۳۱۰
۱۰. نشانه‌های ادراکی دیپلماسی دفاعی در ویکرد ایرانی..... ۳۱۳

فصل نهم: نشانه‌ها و فرایند دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران..... ۳۱۵

۱. منابع و خاستگاه‌های دیپلماسی دفاعی ایران..... ۳۱۶
۲. ضرورت‌ها و الزام‌های دیپلماسی دفاعی در ایران..... ۳۱۸
- ۲-۱. ضرورت‌های گفتمانی دیپلماسی دفاعی در ایران..... ۳۱۸
- ۲-۲. ضرورت‌های کارکردی دیپلماسی دفاعی در ایران..... ۳۱۹
- ۲-۳. ضرورت‌های اجرایی - فرایندی دیپلماسی دفاعی..... ۳۲۰
۳. ضرورت گفتمان‌سازی دیپلماسی دفاعی در جمهوری اسلامی ایران..... ۳۲۲
- ۳-۱. تهدیدزدایی راهبردی..... ۳۲۲
- ۳-۲. متقاعدسازی بازدارنده..... ۳۲۳
- ۳-۳. مدیریت بحران‌های راهبردی و امنیتی..... ۳۲۴
- ۳-۴. ارتقاء عمق راهبردی..... ۳۲۵
- ۳-۵. غلبه بر شرایط عدم اطمینان..... ۳۲۶
۴. تحول و تطور دیپلماسی دفاعی ایران..... ۳۲۸
- ۴-۱. ابعاد و زوایای دیپلماسی دفاعی در جمهوری اسلامی ایران..... ۳۳۰

۳۳۱	۲. ۴. دیپلماسی دفاعی متمرکز و غیرمتمرکز
۳۳۲	۳-۴. دیپلماسی دفاعی صریح و ضمنی
۳۳۳	۵. زیرساخت‌های فرهنگی دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران
۳۳۴	۱-۵. نقش ایدئولوژی در دیپلماسی دفاعی ایران
۳۳۶	۲-۵. نقش سازه‌انگاری در فرهنگ راهبردی و دیپلماسی دفاعی
۳۳۹	۳-۵. دیپلماسی دفاعی از طریق رسانه‌های اجتماعی
۳۴۳	۶. مفاهیم دینی دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران
۳۴۳	۱-۶. تبریزه کردن ضرورت مقاومت در برابر تهدیدها
۳۴۳	۲-۶. مدو، انقلاب در دیپلماسی دفاعی
۳۴۴	۳-۶. تبیین ضرورت‌های تولید قدرت در دیپلماسی دفاعی
۳۴۶	۷. دیپلماسی دفاعی در سیاست راهبردی ایران
۳۴۹	۸. دیپلماسی دفاعی: رهنا، دفاع غیرهمتراز
۳۵۲	۹. نقش دیپلماسی دفاعی در بین‌المللی‌سازی منطقه‌ای ایران
۳۵۵	۱-۹. تبیین ضرورت بازدارندگی و ضد-مقابل
۳۵۷	۱۰. بازدارندگی نرم و مقابله با تهدیدهای نام‌افزایی
۳۵۷	۱۰-۱. بازدارندگی در برابر تکوین و پیدایش تهدید
۳۵۸	۲-۱۰. به‌کارگیری بازدارندگی به‌منظور تقلیل سطح تهدید
۳۵۹	۳-۱۰. بازدارندگی از وقوع تهدید
۳۶۱	فصل دهم: فرایند و چشم‌انداز منطقه‌ای دیپلماسی دفاعی ایران
۳۶۳	۱. چندجانبه‌گرایی راهبردی در دیپلماسی دفاعی ایران
۳۶۷	۲. همزیستی مسالمت‌آمیز در دیپلماسی دفاعی ایران
۳۶۸	۳. تعامل سازنده در دیپلماسی دفاعی ایران
۳۷۰	۴. هنجارسازی و مقاومت‌گرایی در دیپلماسی دفاعی ایران
۳۷۵	۵. تنش‌زدایی راهبردی در دیپلماسی دفاعی ایران
۳۷۷	۶. اعتمادسازی راهبردی در دیپلماسی دفاعی ایران
۳۸۰	۷. دیپلماسی دفاعی ایران در منطقه آسیای جنوب غربی
۳۸۱	۱-۷. ظرفیت‌سازی دیپلماسی دفاعی ایران در غرب آسیا و شمال آفریقا
۳۸۶	۲-۷. کارویژه دیپلماسی دفاعی ایران در غرب آسیا و شمال آفریقا
۳۸۷	۳-۷. جهت‌گیری دیپلماسی دفاعی ایران در غرب آسیا و شمال آفریقا
۳۹۱	۴-۷. دیپلماسی دفاعی ایران در بحران سوریه

۸. دیپلماسی دفاعی ایران در حوزه خلیج فارس ۳۹۳

۸-۱. ضرورت‌های دیپلماسی دفاعی ایران در خلیج فارس ۳۹۳

۸-۲. فرایند تحول دیپلماسی دفاعی ایران در خلیج فارس ۳۹۵

۸-۳. دیپلماسی دفاعی ایران در خلیج فارس در چارچوب سند چشم‌انداز ۳۹۷

۹. دیپلماسی دفاعی ایران در آسیای مرکزی و قفقاز ۳۹۹

نتیجه‌گیری ۴۰۳

فهرست منابع ۴۱۱

منابع فارسی ۴۱۱

منابع لاتین ۴۱۷

سخن نخستین

الگوی دیپلماسی دفاعی در اوایل دهه ۱۳۸۰ زمینه‌های تنش‌زدایی منطقه‌ای در چارچوب انسجام اسلامی را به وجود آورد. اما چنین روندی به عنوان گفتمان مؤثر در راهبرد دفاعی ایران به گونه‌ای تدریجی کاربرد خود را از دست داد. ضرورت‌های تولید قدرت نرم ایجاب می‌کرد که ایران بار دیگر بتواند از چنین سازوکارهایی برای قدرت‌سازی و تهدیدزدایی استفاده نماید. تنظیم این کتاب در راستای شناخت بهینه واقعیت‌ها، مرتبط به دیپلماسی دفاعی در جمهوری اسلامی ایران انجام گرفته است.

هر کشوری که از اراده‌ای امنیتی و راهبردی برای ارتقاء جایگاه خود در سیاست بین‌الملل و محیط منطقه‌ای برخوردار باشد، به گونه اجتناب‌ناپذیر بر ضرورت‌های کاربرد دیپلماسی دفاعی واقف خواهد بود. اگر قدرت در سیاست بین‌الملل ماهیت دقیق‌تر و مؤثرتری در قالب قدرت نرم و تهدید، هوشمند پیدا کرده است، طبیعی است که دیپلماسی دفاعی نیز دارای شکل‌بندی، پیچیدگی و تنوع‌تری در قالب دیپلماسی دفاعی پویا می‌باشد. به طور کلی، موضوع‌های امنیتی دارای ویژگی‌های پویایی است و هر گونه فرایند منطقه‌ای، بین‌المللی، ابزاری و کارکردی می‌تواند بر شکل‌بندی‌های قدرت و امنیت ملی ایران و یا هر کشور دیگری در حوزه سیاست بین‌الملل تأثیر به جا گذارد.

موضوع‌هایی همانند دیپلماسی دفاعی پویا به وسیله سازوکارهای دفاعی و راهبردی هدایت می‌شود. تحقق این امر نیازمند درک ضرورت‌های کنش راهبردی از طریق ابزارهای متنوعی است که زمینه‌های لازم را برای ارتقاء قدرت ملی جمهوری اسلامی از طریق کنش نهادی و فرایندهای مبتنی بر هشدار، آگاه‌سازی و تبیین فرایند به وجود می‌آورد. چنین فرایندی اولین بار در سیاست خارجی ایران در اواخر دهه ۱۳۷۰ و بر اساس رهیافت انسجام اسلامی شکل گرفت. تنش‌زدایی انعکاس سیاست خارجی ایران در قالب راهبرد مبتنی بر انسجام اسلامی به عنوان سیاست کلان جمهوری اسلامی بوده است.

گفتمان راهبردی مسلط در این دوران تاریخی معطوف به تحقق این امر بود که: «همکاری‌های منطقه‌ای در روند تنش‌زدایی می‌تواند قابلیت‌های ایران برای مقابله با تهدیدات بین‌المللی را افزایش دهد.» در راستای چنین راهبردی، دیپلماسی دفاعی پویا در وزارت دفاع جمهوری اسلامی ایران شکل گرفت. شاخص‌های دیپلماسی دفاعی پویا را باید بر اساس چندجانبه‌گرایی و تهدیدزدایی منطقه‌ای در قالب تنش‌زدایی برای «امنیت‌سازی راهبردی» مورد توجه قرار داد.

به این ترتیب، دیپلماسی دفاعی پویا براساس تلاقی امنیت‌سازی در فضای بین‌الملل، تهدیدزدایی و تنش‌زدایی در فضای منطقه‌ای شکل می‌گیرد. کاربرد سه مؤلفه یاد شده در حوزه‌های راهبردی بخشی از شاخص‌های دیپلماسی دفاعی پویا محسوب می‌شود. این برای سه نفر افراد و سازمان‌هایی هدایت می‌شود که از گفتمان مؤثر برای مذاکره‌های دیپلماتیک در حوزه نظامی برخوردارند. هدف دیپلماسی دفاعی پویا را باید تحت تأثیر و نفوذ قرار دادن به بکران، نهادها و محیطی دانست که نظامیان در آن فعالیت می‌کنند. نتیجه فعالیت آنان، زمینه‌باز، آرندگی، امنیت‌سازی و تهدیدزدایی را به وجود می‌آورد.

در این فرایند، مبادله‌های راهبردی در قالب دیپلماسی دفاعی پویا معطوف به همکاری‌های متنوعی است که در سطح عملیاتی منطقه‌ای و بین‌المللی شکل می‌گیرد. ارتقاء فرایندهای همکاری‌جویانه در راستای انباشت و نمایش قدرت راهبردی در محیط پرمنازعه منطقه‌ای را باید در زمره عناصر تشکیل‌دهنده دیپلماسی دفاعی دانست، زیرا بر اساس چنین رویکردی هدف دیپلماسی دفاعی بهره‌گیری از قدرت نرم‌افزاری و سخت‌افزاری برای ایجاد ثبات، تعادل و همکاری‌های چندجانبه می‌باشد.

تنظیم کتاب دیپلماسی دفاعی بدون حمایت‌های همه‌جانبه سردار دکتر احمد وحیدی، سردار یعقوب زهدی، سردار سعید مجردی، دکتر سیدضیاءالدین قاضی‌زاده و میکانیل راسخی امکان‌پذیر نبوده است. هریک از افراد یاد شده در روند تبیین و تنظیم کتاب دیپلماسی دفاعی از هیچ‌گونه تلاش بی‌وفقه، دلسوزانه و

همکاری جویانه دریغ نداشته‌اند. تلاش وقفه‌ناپذیر برادر گرامی **مجتبی امینی** در روند حروف‌چینی و ویراستاری این مجموعه عامل نهایی شدن کتاب گردیده است. تمام افراد یاد شده به‌عنوان پشتوانه معنوی و انگیزشی پژوهش‌هایی محسوب می‌شوند که قادر خواهند بود تا ادبیات راهبردی در کشور را ارتقاء دهند.

ابراهیم متقی

تهران - ۱۳۹۵

www.ketab.ir

مقدمه

دیپلماسی دفاعی بهومی بدید در ادبیات راهبردی محسوب می‌شود. اگر چه در ادبیات نظامی و راهبردی سنتی که سیک هیچ گاه چنین مفهومی به کار گرفته نشده است، اما همواره سازوکارهای لازم برای کار و قدرت از طریق دیپلماسی وجود داشته است. مطالعه‌های امنیتی دهه ۱۹۳۰ را می‌توان به سه دهه اولین گام در روند ارتقاء چنین مفهومی در ادبیات راهبردی دانست. نشانه‌های ظهور جنگ، عدم یقانی و انتقاد از رهیافت ایده‌آلیستی ویلسون در سیاست امنیتی آمریکا، عامل اصلی تبیین ابزارهای دیپلماسی دفاعی در امنیت راهبردی تلقی می‌گردد. چنین فرایندی به گونه‌ای تدریجی رونق پیدا کرده است. هم اکنون موضوع‌هایی همانند قدرت، دفاع، امنیت، بازدارندگی و منطقه‌گرایی در زمره مفاهیمی محسوب می‌شوند که ارتباط بسیار نزدیکی با دیپلماسی دفاعی دارند.

روند تحول دیپلماسی دفاعی در سیاست جهانی معطوف به تکامل برای کشف راهبردی کشورها می‌باشد. دگرگونی در موازنه قدرت را باید به عنوان بخشی از نظام تحول‌یابنده بین‌المللی تلقی نمود که زمینه‌های تغییر در راهبرد کشورها را به وجود آورده است. دیپلماسی دفاعی در سال‌های قبل از جنگ جهانی اول از طریق هیئت‌های دیپلماتیک و نظامی حاصل می‌شد. براساس چنین سازوکارهایی بود که فرانسه توانست موقعیت نظامی خود را از طریق ائتلاف با روسیه ارتقاء دهد. «دیپلماسی دفاعی دلکاسه» را می‌توان نماد تحرک راهبردی فرانسه برای عبور از محدودیت‌های نظامی آلمان دانست.

در سال‌های بعد از جنگ اول جهانی، دیپلماسی دفاعی براساس نقش‌یابی نظامیان در حوزه امنیت، دفاع و کش راهبردی حاصل گردید. نظامیان از این مقطع زمانی به بعد، توانستند موقعیت خود را در ساختار نظام جهانی و در روند امنیت‌سازی ارتقاء دهند. «ریمون آرون» در این ارتباط تأکید دارد که سیاست جهانی را نظامیان به موازات دیپلمات‌ها تنظیم و سازماندهی می‌نمایند. در سال‌های بعد از جنگ سرد، زمینه برای شکل‌گیری سازوکارهای دیپلماسی نظامی در راستای ائتلاف مشترک، همکاری راهکنشی (تاکتیکی) در روابط کشورهای منطقه‌ای و بین‌المللی فراهم شد.

اگرچه رفیع، رئولتیکی ایران ایجاب می‌کند که دیپلماسی دفاعی به‌عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار در حوزه راهبردی تلقی شود، اما تحقق چنین اهدافی بدون بهره‌گیری از سازوکارهای دیپلماتیک امکان‌پذیر نخواهد بود. زیربنای هرگونه دیپلماسی دفاعی را باید به‌عنوان «ادبیات راهبردی» دانست. متأسفانه در ادبیات راهبردی ایران، اهمیت و مطلوبیت دیپلماسی دفاعی در روند امنیت‌سازی مغفول مانده است؛ به عبارت دیگر می‌توان این موضوع را مورد توجه قرار داد که در ادبیات دفاعی ایران به اندازه کافی به چند موضوعاتی پرداخته نشده است. در حالی که می‌توان دیپلماسی دفاعی را بخشی از ضروریات راهبردی در دوران جنگ نرم دانست. برای مقابله با جنگ هوشمند دشمن لازم است تا از چنین ابزارها و فرایندهایی استفاده شود.

غفلت ایجاد شده نسبت به ضرورت دیپلماسی دفاعی در ایران، زمینه‌های لازم را برای شکل‌گیری تضادهای ادراکی به‌وجود آورده است. تضادهای منطقه‌ای و بین‌المللی به همان‌گونه‌ای که می‌تواند واقعی باشد، دارای نشانه‌هایی از فضای ادراکی و تحلیلی نیز خواهد بود. دیپلماسی دفاعی می‌تواند روندهای اقصاء‌سازی در حوزه راهبردی را به‌وجود آورد. بی‌توجهی و غفلت نسبت به ضرورت‌های دیپلماسی دفاعی منجر به معرفی ایران به‌عنوان نماد تهدید منطقه‌ای و بین‌المللی گردیده است.

در سال‌های دهه ۱۳۹۰ زمینه برای تحرک حوزه دیپلماسی دفاعی ایران در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی به وجود آمد. نقش‌یابی برخی از نظامیان در شورای عالی امنیت ملی، موقعیت راهبردی ایران را ارتقاء داد. در چنین فرایندی، زمینه برای ارتقاء نقش نهادهای نظامی و امنیتی ایران در محیط منطقه‌ای به وجود آمد. گسترش بحران در محیط منطقه‌ای آسیای جنوب غربی تا شمال آفریقا را باید در زمره عوامل و موضوع‌هایی دانست که زمینه‌های لازم را برای ارتقاء حوزه دیپلماسی دفاعی ایران به وجود آورده است.

مقابله با تهدید را باید در هستی‌شناسی انقلاب اسلامی مورد توجه قرار داد. فرایندهای انقلاب اسلامی معطوف به مقابله در برابر قدرت‌های استعماری می‌باشد. به عبارت دیگر، انقلاب اسلامی ایران را باید به عنوان فرایندی تلقی نمود که معطوف به استقلال ساختاری در برابر تهدیدهای بین‌المللی محسوب می‌شود. برای مقابله با تهدید، کشورهای انقلابی نیازمند ائتلاف‌سازی نیز می‌باشند. دیپلماسی دفاعی یکی از سازوکارهای ائتلاف‌سازی در مقابله با تهدید تلقی می‌شود. حضرت امام خمینی^{ره} در بیان اهداف راهبردی جمهوری اسلامی این موضوع را مورد تأکید قرار دادند که اگر آمریکا و سایر قدرت‌های بزرگ در صدد باشند تا در برابر دین ما بایستند، ما در برابر دنیای آنان خواهیم ایستاد. این رویکرد به مفهوم عدم متقابل در برابر تهدیدهای نامتقارن محسوب می‌شود.

چنین رویکردی در دوران بعد از رحلت امام نیز تداوم یافت. ضرورت‌های تهدید متقابل ایجاب می‌کند که از یک‌سو به الگوهای کنش همکاری جویانه در برابر متحدان توجه داشته باشیم و از سوی دیگر به مقابله با تهدیدها مبادرت نماییم. در سال ۱۳۹۰، راهبرد مسلط جمهوری اسلامی ایران که در کلام حضرت امام خامنه‌ای^(مدظله العالی) مورد توجه و تأکید قرار گرفته معطوف به تهدید متقابل بوده است. چنین رویکردی به مفهوم آن است که می‌توان قابلیت‌های متنوعی را برای مقابله با تهدیدها به کار گرفت. از جمله چنین اقدام‌هایی باید به سازوکارهای اجتماعی، راهبردی و بهره‌گیری از الگوی دیپلماسی دفاعی برای آشکارسازی تهدیدهای بین‌المللی اشاره داشت.

یکی از روش‌های مقابله با تهدیدهای راهبردی را باید تمرکز بر سازوکارهای قدرت نرم از طریق دیپلماسی دفاعی دانست. در چنین شرایطی، ساختار دفاعی و راهبردی ایران باید بتواند از تمامی ابزارهای در دسترس برای مقابله با تهدیدها استفاده نمایند. نشانه تهدید متقابل را باید در حوزه‌های سخت افزاری، نرم افزاری و دفاع هوشمند مورد توجه قرار داد. با وجود چنین ضرورت‌هایی، گاهی مشاهده می‌شود که برخی از مدیران راهبردی، فرماندهان نظامی و سیاستگذاران موضوع‌های دفاعی سائبه‌نایی نسبت به موضوع دیپلماسی دفاعی دارند و تلقی‌شان از دیپلماسی دفاعی پیش‌گرفتن خط سازش در رابطه با بحث دفاع است، در حالیکه تحویل موضوع‌های راهبردی براساس چنین نگرشی نمی‌تواند جامعیت موضوع راهبرد تهدید متقابل را پوشش دهد. عدم تبیین واقعیت‌ها و شاخص‌های دیپلماسی دفاعی منجر به شکل‌گیری چنین شبهه‌ای در رویکرد و نگرش کارگزاران دفاعی ایران گردیده است.

تحلیلگران موضوع‌های امنیت بین‌الملل بر این اعتقادند که نه تنها فناوری نظامی نقش تعیین‌کننده‌ای در سرنوشت جنگ‌ها دارد، بلکه می‌توان موضوع‌های دیگری از جمله تدوین رهنامه (دکترین)، راهبرد دفاعی و سازوکارهای مؤثر در راهبرد دفاعی را در زمره اصلی‌ترین عوامل تأثیرگذار بر امنیت ملی کشورها دانست. در سال‌های بعد از جنگ سرد، نقش و اهمیت دیپلماسی دفاعی به گونه قابل ملاحظه افزایش یافته است. در سال‌های ۱۹۹۰-۱۹۳۰ نشانه‌هایی از بحران ساختاری در سیستم بین‌الملل مشاهده می‌شد. جنگ سرد از سال ۱۹۴۵ یعنی چند ماه بعد از یالتا شکل گرفت.

در سال‌های بعد از جنگ سرد بود که قدرت‌های بزرگ برای کنترل معادله قدرت و مدیریت بحران‌های منطقه‌ای از سازوکارهای مربوط به دیپلماسی دفاعی استفاده کردند. در این دوران ابزارهای نظامی به موازات ادبیات روابط بین‌الملل و فرایندهایی همانند دیپلماسی دفاعی رشد قابل توجهی پیدا کردند و زمینه ارتقاء ادبیات روابط بین‌الملل، امنیت بین‌الملل و قدرت را از طریق مفاهیم، نهادها و فرایندهای مربوط به دیپلماسی

دفاعی به وجود آوردند. «قدرت» به عنوان مفهوم اصلی نظریه پردازان واقع گرا (رنالیست) سیاست بین الملل در تبیین دیپلماسی دفاعی محسوب می شد.

ادبیات سیاسی رهبران آمریکا، اتحاد شوروی، چین و کشورهای اروپایی براساس نشانه هایی از معادله قدرت تبیین می شد. الگوی مدیریت بحران دو قدرت بزرگ جهانی در بحران لهستان (۱۹۴۵)، آذربایجان (۱۹۴۶)، ترکیه و یونان (۱۹۴۷)، کره (۱۹۵۳-۱۹۵۰)، دیوار برلین (۱۹۵۵) و کوبا (۱۹۶۲) از طریق دیپلماسی دفاعی انجام گرفته است. علاوه بر فرایندهای یاد شده می توان این موضوع را مورد توجه قرار داد که انعقاد پیمان های دفاعی چندجانبه در چارچوب قرارداد ژنو، قرارداد سالت ۱ و سایر پیمان های دفاع منطقه ای همانند اتحادیه بروکسل (۱۹۴۸)، پیمان آتلانتیک شمالی (۱۹۴۹)، پیمان سیتو (۱۹۵۱)، پیمان بغداد (۱۹۵۵)، پیمان ورشو (۱۹۵۵)، پیمان ستو (۱۹۵۸) و همچنین پیمان های دسته ر همکاری اتحاد شوروی با کشورهای در حال توسعه در قالب فرایندها و سازوکارهای دیپلماسی دفاعی و در «پارادایم قدرت» نظریه پردازان واقع گرا در سیاست بین الملل انجام گرفته است.

در سال های بعد از جنگ سرد، ضرورت «امنیتی محور اصلی سیاست بین الملل و موضوع های راهبردی کشورهای مختلف گردید؛ بنابراین دیگر، «امنیت» جایگزین «قدرت» در مطالعه های راهبردی شد. دیپلماسی دفاعی نیز بخشی از ضرورت های امنیتی کشورهای مختلف در عصر جدید محسوب می شود. امنیت برای نشانه های متفاوت و متنوعی است. کشورهایی که در صدد امنیت سازی به سبب از تمامی ابزارهای قدرت به گونه متوازن استفاده می کنند؛ بنابراین قدرت و امنیت در سال های بعد از جنگ سرد با یکدیگر پیوند یافتند.

دیپلماسی دفاعی نه تنها می بایست به عنوان بخشی از ابزار قدرت راهبردی کشورها محسوب شود، بلکه هر بازیگری که بتواند از دیپلماسی دفاعی به گونه مؤثرتری بهره مند شود، در آن شرایط به مطلوبیت های راهبردی فراگیرتری نیز نایل می گردد. در شرایط جدید نظام بین الملل، نه تنها قدرت های بزرگ نیازمند بهره گیری

از دیپلماسی دفاعی می‌باشند بلکه بازیگران منطقه‌ای همانند ایران نیز نیازمند به‌کارگیری ابزارها و فرایندهای مربوط به دیپلماسی دفاعی خواهند بود.

دیپلماسی دفاعی دربرگیرنده فعالیت‌هایی همانند انجام گفت‌وگوهای امنیتی، راهبردی و اقداماتی است که با امنیت ملی کشورها ارتباط پیدا می‌کند. اگر خواسته باشیم تعریف دقیقی از دیپلماسی دفاعی بویا ارائه دهیم، لازم است تا عناصر تشکیل‌دهنده آن را شناسایی نماییم. موضوع‌هایی از جمله تبادل دوره‌های آموزشی در حوزه‌های نظامی، امنیتی و راهبردی، واردات و صادرات تسلیحات و تجهیزات نظامی، برگزاری اجلاس‌های امنیتی همانند اجلاس امنیتی مونیخ، برگزاری رزمایش‌ها و تمرین‌های نظامی مشترک را باید نشانه‌هایی از دیپلماسی دفاعی دانست.

تبیین دیپلماسی دفاعی براساس این رویکرد انجام گرفته است که متنوع‌سازی حوزه‌های قدرت، رزم‌های نرم را برای استحکام ساخت درونی نظام سیاسی به‌وجود می‌آورد. از سوی دیگر، می‌توان بر این موضوع تأکید داشت که هرگونه قدرت‌سازی در زمره به‌کارگیری سازوکارها، عواما و به‌ویژه ناپایدار محسوب می‌شود که زمینه‌های لازم برای بهینه‌سازی قدرت را به‌وجود آورد. در هر یک از فصل‌های کتاب بخشی از واقعیت‌های راهبردی دیپلماسی دفاعی مورد توجّه قرار گرفته است.

سؤال اصلی پژوهش برای تنظیم کتاب آن است که: «دیپلماسی دفاعی دارای چه ویژگی‌هایی بوده و چگونه می‌توان زمینه‌های تحقق آن را در زمینه‌سازی اهداف و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران فراهم ساخت؟» فرضیه پژوهش بر این موضوع تأکید دارد که: «دیپلماسی دفاعی از طریق سازوکارهای کنش ارتباطی، کنش بین‌الذهانی، کنش مشارکتی در حوزه قدرت و امنیت حاصل می‌شود. روش‌شناسی پژوهش نیز براساس تحلیل فرایند و محتوا انجام گرفته است.»